

על-הכוונת

מחנות המרכז ברצועת עזה

ברצועת עזה, בנוסף לערים הגדולות - עזה, ח'אן יונס ורפיח, קיימים גם מחנות פליטים. מרבית המחנות נבנו בשנים 1948-1949 על-מנת לשכן פליטים פלסטיניים שהגיעו לרצועת עזה בעקבות מלחמת העצמאות. **מחנות הפליטים מאופיינים בצפיפות רבה, רחובות וסימטאות צרים ותשתיות ירודות.** במרוצת השנים, פליטים רבים התיישבו במחנות אלו באופן קבוע, דבר שסייע להם לשמר את הקשרים המשפחתיים ולחזקם - ובכך להעצים את כוחן בשטח ובפוליטיקה המקומית. תהליך זה הואץ ביתר שאת עם חבירתן של החמולות המקומיות לארגוני הטרור הגדולים ברצועה - החמאס והגא"פ.

במרכז רצועת עזה ממוקמים **שלושה מחנות פליטים גדולים - נוסיראת, אל-בורייג', ואל-מע'אזי.** שלושת המחנות הוקמו בסוף שנות הארבעים וראשית שנות החמישים על תשתית של שלושה בסיסי צבא בריטיים מימי מלחמת העולם השנייה, ומטרתם הייתה לשכן פליטים שהגיעו לרצועת במהלך מלחמת העצמאות. בניגוד למחנות פליטים אחרים ברצועה, מחנות אלו אינם מהווים שכונה בתוך אחת מערי עזה, אלא מתנהלים כל אחד כיחידה עצמאית.

המחנות ממוקמים מצפון לעיירה דיר אל-בלח ומדרום לנחל עזה שחוצה את הרצועה ממזרח למערב. הם שוכנים במרחק קטן מהקיבוצים בארי, רעים וכיסופים, הממוקמים מצידו הישראלי של הגבול.

נוסיראת

מחנה הפליטים נוסיראת (النصيرات) הוא המערבי מבין שלושת המחנות, ונמצא בין הים התיכון ובין ציר צלאח א-דין, החוצה את הרצועה מצפון לדרום.

שטחו של המחנה הוא 0.68 קמ"ר, וע"פ ההערכות חיים בו כ-85 א' איש. יש בו 15 בתי ספר, שני מרכזי בריאות ומשרדים לשירותים חברתיים. החמולות המוכרות החיות בו הן אבו-ערביאן, אל-קרינאווי, אל-חאג'. מקור השם "נוסיראת" בשבט בדואי שהתיישב במקום, ואכן חלק גדול מתושביו הם ממוצא בדואי שעזבו את שטחי מדינת ישראל, בעיקר מהכפרים באזורי לוד, אשקלון ואשדוד.

אל-בורייג'

מחנה הפליטים אל-בורייג' (البريج) נמצא מזרחית למחנה הפליטים נוסיראת, בין ציר צלאח א-דין והגבול עם ישראל, צפונית למחנה הפליטים אל-מע'אזי.

שטחו של המחנה הוא 0.5 קמ"ר, וע"פ ההערכות חיים בו כ-46 א' איש. קיימים מספר מתקנים של אונר"א כמו מרכז בריאות, מעל עשרה בתי ספר, מרכז חלוקת מזון המשותף למחנה הפליטים נוסיראת, ועוד. מקור שמו של המחנה במגדל (בערבית - בורג') שהיה באזור. במחנה כמה חמולות מוכרות: אבו-סעיד, אלסעאפין, אבו-ערמאנה.

על-הכוונת

מחנות המרכז ברצועת עזה

אל-מע'אזי

מחנה הפליטים אל-מע'אזי (المغازي) הוא הדרומי מבין מחנות המרכז, וממוקם מזרחית לעיירה א-זוואידה ודרומית לאל-בורייג', בין ציר צלאח א-דין ובין הגבול עם ישראל. שטחו של המחנה הוא 0.6 קמ"ר, וע"פ ההערכות חיים בו כ-33 א' איש. במחנה יש כמה מתקנים של אונר"א ביניהם מרכז בריאות, בתי ספר ומרכז חלוקת מזון המשותף לעיירה דיר אל-בלח.

במלחמת חרבות ברזל

לקראת מתקפת הפתע בשבעה באוקטובר, התרכזו מחבלי חמאס בנקודות כינוס ברצועה, מהן יצאו למתקפה על ישובי מערב הנגב. במרכז הרצועה, התכנסו מחבלים רבים בעיירה דיר אל-בלאח, ממנה יצאו חוליות מחבלי נוח'בה לישובים, ביניהם נירים, כיסופים ובארי. **חוליות נוח'בה רבות שהגיעו מהאזורים הצפוניים והדרומיים של רצועת עזה, ביניהם ח'אן יונס, שג'עייה והעיר עזה, התארגנו במחנות המרכז הסמוכים לגדר, ופשטו מהם על קיבוץ רעים ועל פסטיבל "נובה" שהתקיים בחניון רעים הסמוך.**

במהלך המלחמה הוקם מצפון למחנות המרכז **ציר נצרים**, שביתר את צפון הרצועה משאר חלקיה. בנוסף, **צה"ל תקף מספר פעמים גורמי טרור שפעלו בשטח המחנות**, אך לא ביצע בהם תמרון קרקעי נרחב. אירועים מרכזיים שהתרחשו במחנות המרכז במהלך המלחמה: ב-17 באוקטובר 2023 חיסל צה"ל את **איימן נופל** בעת ששהה במבנה באל-בורייג'. נופל היה בכיר חמאס, ראש חטיבת מחנות המרכז ברצועה וראש המבצעים האוויריים של הארגון, ואחד ממובילי המתקפה בשבעה באוקטובר.

ב-1 בינואר 2024 חיסל צה"ל את **עאדל מסמח**, שהוביל את כוח הנוח'בה שפלש לקיבוץ כיסופים ולמוצב כיסופים, וניהל את התקיפה בשטח.

ב-22 בינואר 2024 **נפלו בפאתי אל-מע'אזי 21 לוחמים** מחטיבה 261, בקריסת מבנים שהתרחשה במסגרת משימת חישוב השטח שביצעו הכוחות.

ב-8 ביוני 2024, במבצע משותף של צה"ל, שב"כ ומשטרת ישראל, **חולצו ממבנים באזור השוק של מחנה נוסירא ארבעה חטופים ישראלים**, לאחר 246 ימים בשבי החמאס.

